

Francis Gurry: Πώς και γιατί η Διανοητική Ιδιοκτησία επηρεάζει την οικονομία

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ - ΑΠΕ /Πέμπτη 28 Μαρτίου 2019 Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ

Τι μπορεί να συνδέει τις καινοτόμες ιδέες που γίνονται επιχειρείν, τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις που δεν αφήνουν ανεπηρέαστο κανέναν τομέα της ζωής μας, με ένα όρο που ίσως λίγοι από τους απλούς πολίτες γνωρίζουν, τη Διανοητική Ιδιοκτησία. Με απλά λόγια, όπως έχει επισημάνει ο γενικός διευθυντής του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας (WIPO) Δρ. Francis Gurry, η διανοητική ιδιοκτησία αποτελεί ένα καίριο κομμάτι ενός επιτυχημένου συστήματος καινοτομίας. Και αυτό, γιατί η Διανοητική Ιδιοκτησία (ΔΙ) παρέχει μια «ανταμοιβή» για όσους παίρνουν το ρίσκο να εισάγουν το «νέο» - από πλευράς προϊόντων και υπηρεσιών - στην οικονομία. Παρέχει ένα πλαίσιο για το «ταξίδι» για κάθε ιδέα πριν γίνει ένα εμπορικά διαθέσιμο προϊόν ή μία υπηρεσία, είναι εκείνη που με απλά λόγια κατοχυρώνει την ιδέα στο δημιουργό της.

Ο Francis Gurry, διακεκριμένος νομικός στην Αυστραλία με σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Μελβούρνης και διδακτορικό στο Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ, επίτιμος καθηγητής σε πολλά πανεπιστήμια του κόσμου, που ηγείται από το 2008 του WIPO, διεθνούς Οργανισμού με έδρα την Γενεύη, με 191 κράτη μέλη και αποτελεί

αυτοχρηματοδοτούμενο παράστημα του ΟΗΕ, βρέθηκε στην χώρα μας την περασμένη εβδομάδα προσκεκλημένος του Οργανισμού Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας. Έγινε δεκτός από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Προκόπη Παυλόπουλο και είχε σειρά συναντήσεων με τον αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης και υπουργό Οικονομίας Γιάννη Δραγασάκη, τον αν. υπουργό Οικονομίας και Ανάπτυξης Στέργιο Πιτσιόρλα, καθώς και τους υψηλόβαθμους αξιωματούχους με αρμοδιότητα στη διανοητική ιδιοκτησία.

Στο επίκεντρο των συναντήσεων βρέθηκαν ζητήματα όπως ο ρόλος της διανοητικής ιδιοκτησίας για την καινοτομία και την οικονομική ανάπτυξη, η σημασία της σύστασης Ακαδημίας Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας για την εκπαίδευση και βελτίωση δεξιοτήτων στο οικοσύστημα καινοτομίας, η αξιοποίηση της έρευνας από πανεπιστήμια και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αλλά και οι τρόποι προώθησης μιας αναπτυξιακής ατζέντας για τη βιομηχανική ιδιοκτησία μέσα από τη σύσταση του Εθνικού Συμβουλίου Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (ΕΣυΒι).

Μιλώντας αποκλειστικά στο ΑΠΕ/ΜΠΕ για τη σημασία της διανοητικής ιδιοκτησίας σε διεθνές επίπεδο, ο Francis Gurry τονίζει ότι είναι ένας εξειδικευμένος τομέας, που τα τελευταία όμως χρόνια διαδραματίζει πλέον πολύ πιο κεντρικό ρόλο στην οικονομία από το πρόσφατο παρελθόν καθώς η τεχνολογία και οι καινοτόμες εφαρμογές της που έχουν αναδειχθεί σε σημαντικό μοχλό οικονομικής ανάπτυξης και βελτίωσης της ποιότητας της ζωής μας, έχουν ανάγκη κατοχύρωσης.

Τα στοιχεία που μας παρέχει για τις δραστηριότητες του WIPO επιβεβαιώνουν την σημασία και τον ρόλο της Διανοητικής Ιδιοκτησίας: Σε παγκόσμιο επίπεδο η ζήτηση για δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας αυξάνεται δραστικά καθώς πέρυσι κατατέθηκαν παγκοσμίως 3,2 εκατ. αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας, 2,1 εκατ. αιτήσεις για εμπορικά σήματα και 1,2 εκατ. αιτήσεις για κατοχύρωση σχεδίων.

Για πρώτη φορά το 2018, η Ασία κατέκτησε την πρωτιά των αιτήσεων για διπλώματα ευρεσιτεχνίας με ποσοστό 15,1% στο παγκόσμιο σύνολο. Το μεγαλύτερο μέρος των αιτήσεων κατατέθηκαν στην Κίνα, αλλά και στην Ιαπωνία και τη Νότια Κορέα, ενώ και στην Ινδία υπήρξαν ενδείξεις ότι η χώρα αναδεικνύεται σε σημαντικό παίκτη της αγοράς.

Ειδικότερα, στην Κίνα έχει καταγραφεί ραγδαία αύξηση -ιδίως την τελευταία δεκαετία. Σε παγκόσμια κλίμακα, πέρυσι κατατέθηκαν 253.000 αιτήσεις για διεθνή διπλώματα ευρεσιτεχνίας στο WIPO, η Κίνα βρίσκεται στη δεύτερη θέση, αμβλύνοντας σημαντικά τη διαφορά της από την πρώτη χώρα που είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες. Συγκεκριμένα, στις ΗΠΑ κατατέθηκαν 56.000 διεθνείς αιτήσεις και στην Κίνα 53.000, γεγονός που αποδεικνύει ότι η ψαλίδα κλείνει. Εάν διατηρηθούν οι ρυθμοί ανάπτυξης στα σημερινά επίπεδα, εκτιμάται ότι η Κίνα θα πάρει το προβάδισμα εντός της επόμενης τριετίας.

Αναφορικά με αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας και επιστημονικές δημοσιεύσεις στον τομέα της Τεχνητής Νοημοσύνης όπως μας αναφέρει σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας του WIPO οι ΗΠΑ και η Κίνα βρίσκονται πολύ μπροστά σε όγκους αιτήσεων. Η Τεχνητή Νοημοσύνη θα εγείρει κρίσιμα ερωτήματα για τα οποία δεν έχουμε την απάντηση, μας αναφέρει. Μερικά από αυτά προκύπτουν σχετικά με τα δεδομένα, όπως η ασφάλεια και η ακεραιότητα των δεδομένων, καθώς και από τον ανταγωνισμό. Για παράδειγμα, σήμερα οι μεγάλες εταιρείες Big Data εξαιτίας της συγκέντρωσης επενδυτικών κεφαλαίων, βρίσκονται κυρίως στις ΗΠΑ και την Κίνα. Επίσης, τίθενται ερωτήματα σχετικά με τα προσωπικά δεδομένα αλλά και την κυριότητα των δεδομένων.

Ο Francis Gurry εισέρχεται σε πιο εξειδικευμένα θέματα, που όμως έχουν ενδιαφέρον για το δημόσιο διάλογο σε διεθνές επίπεδο που βρίσκεται σε εξέλιξη: Σύμφωνα με το κλασικό σύστημα Διανοητικής Ιδιοκτησίας, εάν η εφεύρεση είναι μη προφανής και έχει βιομηχανική εφαρμογή, μπορεί να κατοχυρωθεί με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Στις βιοεπιστήμες, όμως, η καινοτομία έχει δυνητική αξία η οποία δεν έχει αποκρυσταλλωθεί. Αυτό εγείρει σημαντικά ερωτήματα για το πώς μπορούν να προστατευθούν, καθώς δεν υπάρχει στέρεο ρυθμιστικό πλαίσιο ακόμη σε διεθνές επίπεδο - κάτι που ισχύει για τα εμπορικά μυστικά. Στο πλαίσιο αυτό υιοθετούνται διάφορες προσεγγίσεις. Για παράδειγμα, στην Κίνα και τη Ρωσία υπάρχουν νόμοι τοπικής προστασίας (localization) δεδομένων, στις ΗΠΑ η ροή των δεδομένων είναι δωρεάν, ενώ η ΕΕ βρίσκεται περίπου στη μέση, καθώς υπάρχει νομοθεσία για την τοπική προστασία των προσωπικών δεδομένων αλλά ελεύθερη ροή για τα επιχειρηματικά δεδομένα. Αυτή τη στιγμή «τρέχουμε» μια σειρά από συστήματα για την εξασφάλιση προστασίας σε περισσότερες από μία χώρες. Πέρυσι λάβαμε 253.000 αιτήσεις διεθνών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και 61.000 αιτήσεις για εμπορικά σήματα.

Ο Francis Gurry είναι απόλυτα ενημερωμένος και για τις ευρύτερες εξελίξεις στον τομέα αυτό στην Ελλάδα. Τον ρωτάμε για την νεοσύστατη Ακαδημία Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας στην Ελλάδα που θα στεγάζεται στον ΟΒΙ και θα συνεισφέρει τόσο στην επαγγελματική, όσο και στην ακαδημαϊκή βελτίωση του οικοσυστήματος καινοτομίας αποτελώντας ένα σημαντικό πρώτο βήμα για την αύξηση του διανοητικού κεφαλαίου της χώρας. Μια Ακαδημία που με απλά λόγια θα εκπαιδεύει και θα πιστοποιεί τους «συμβούλους ευρεσιτεχνιών», ενώ προετοιμάζει την πλήρη ηλεκτρονικοποίηση της διαδικασίας κατάθεσης αιτήσεων ώστε να μη χρειάζεται ο κάτοικος των απομακρυσμένων περιοχών να ταξιδεύει στην Αθήνα αλλά να μπορεί να καταθέσει ηλεκτρονικά 7 ημέρες την εβδομάδα. Είναι πολύ καλή ιδέα και χαιρόμαστε ιδιαίτερα που ως WIPO έχουμε αναπτύξει συνεργασία και συμβάλλουμε, ως έναν βαθμό, σε αυτή, μας αναφέρει. Και προσθέτει: Η ιδέα είναι πολύ καλή καθώς διεθνώς το διανοητικό κεφάλαιο γίνεται πιο πολύτιμο από το υλικό κεφάλαιο με αποτέλεσμα την ανάγκη ευαισθητοποίησης όλων των μελών του

οικοσυστήματος της καινοτομίας καθώς και του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου σχετικά με αυτό. Πρόκειται για μια Ακαδημία η οποία θα ενισχύσει τις δεξιότητες εκείνες που είναι πολύτιμες για τη νέα οικονομία. Ταυτόχρονα, από τον OBI και τον WIPO εξετάζεται η δημιουργία η δημιουργία μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών με θέμα τη Βιομηχανική Ιδιοκτησία και αντίστοιχου summer school.

Ο Francis Gurry αναφέρεται και στην αναμενόμενη σύσταση από το υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης του Εθνικού Συμβούλιο Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας, με αντικείμενο το συντονισμό και τη συνεργασία των φορέων που είναι αρμόδιοι για τη ρύθμιση, την προώθηση και την προστασία της διανοητικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας στην Ελλάδα. Είναι μια εκπληκτική ιδέα, αφού, η εφευρετικότητα και συνεπώς η ανάπτυξη διανοητικού κεφαλαίου είναι μια από τις παραδόσεις μας. Η τεχνολογία επηρεάζει τα πάντα, όπως την παραγωγή και τη διανομή των δημιουργικών έργων, την κουλτούρα, το περιβάλλον, τη βιομηχανία και την παραγωγή και διανομή αγαθών και υπηρεσιών, συνεπώς δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι έχει επίδραση σε όλους τους τομείς της κοινωνίας. Θεωρώ ότι ο σκοπός του Συμβουλίου είναι να καλλιεργήσει αυτή τη συζήτηση σχετικά με τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και την επίδραση που έχουν αυτά σε όλους τους τομείς, αναφέρει ο Γενικός διευθυντής του WIPO με την παρουσία του οποίου έγινε η πρώτη συνάντηση των φορέων που θα συμμετάσχουν στο Εθνικό Συμβούλιο Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (Γενικοί Γραμματείς Βιομηχανίας, Εμπορίου, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ΣΔΟΕ και OBI).

Ακολουθεί μια ερώτηση που ενδιαφέρει τους περισσότερους. Ρωτάμε το Francis Gurry την γνώμη του για το γεγονός ότι παρά την υψηλής ποιότητας έρευνα που γίνεται στα Ελληνικά Πανεπιστήμια πολλές φορές δεν αξιοποιείται εμπορικά αυτή η έρευνα; Πως μπορούν γενικότερα οι προσπάθειες διασύνδεσης της εφευρετικότητας και της δημιουργικότητας, η αξιοποίηση της Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας που παράγεται στα ακαδημαϊκά ιδρύματα και στο δημόσιο τομέα, να βοηθήσουν στην οικοδόμηση μιας οικονομίας η οποία θα παράγει υψηλής ποιότητας προϊόντα όπως και ποιοτικές θέσεις απασχόλησης;

Η εμπορική αξιοποίηση των ιδεών είναι μια μεγάλη πρόκληση, δεν πιστεύω ότι έχει κανείς μια ξεκάθαρη απάντηση σε αυτό, δεν υπάρχουν κανόνες. Είναι πολλοί οι παράγοντες που κρίνουν την επιτυχία, όπως για παράδειγμα πόσο ανοιχτή είναι η κοινωνία, μας αναφέρει. Ένας από τους παράγοντες επιτυχίας της Σίλικον Βάλεϊ είναι ότι προσελκύει επιστήμονες από όλον τον κόσμο. Προφανώς, οι ανοιχτές κοινωνίες υποδέχονται καλύτερα την καινοτομία, αλλά υπάρχουν, επίσης, πολιτισμικοί παράγοντες, θεσμικοί, το εκπαιδευτικό σύστημα, η διαθεσιμότητα των χρηματοδοτήσεων κ.α. Πιστεύω, λοιπόν, ότι το πρόβλημα είναι σύνθετο και κάποιες οικονομίες είναι καλύτερες από τις άλλες, αναφέρει. Πολύ σημαντικές είναι οι συνεργασίες, κάτι που διευκολύνεται

πλέον σημαντικά μέσω της τεχνολογίας. Δεν είναι τυχαίο ότι η «ανοιχτή καινοτομία» είναι μια κυρίαρχη ιδέα -αυτό που σημαίνει, δηλαδή, είναι ότι αντιλαμβάνεται μια επιχείρηση ότι δεν μπορεί να διαθέτει όλες τις δεξιότητες του κόσμου, οπότε, πρέπει να αναπτύξει συνεργασίες κάτι που ισχύει και για τις νεοφυείς επιχειρήσεις, προσθέτει, δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη σχέσεων είτε πρόκειται για χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, επιστημονικά ιδρύματα ή βιομηχανικούς εταίρους. Αυτό συμβαίνει σε κάποιες χώρες, όπως το Ισραήλ που είναι κόμβος νεοφυών επιχειρήσεων και οι σχέσεις με την ακαδημαϊκή κοινότητα είναι πολύ στενές, αναφέρει μεταξύ άλλων. Στο σημείο αυτό αναφέρεται και στην σημασία της κατοχύρωσης της καινοτομίας, καθώς όπως λέει οι επενδυτές είναι ένα από τα πρώτα πράγματα που ζητούν από τους υποψήφιους προς χρηματοδότηση.

Πρόεδρος και γενικός διευθυντής του OBI-O ρόλος του OBI σήμερα

Με την ευκαιρία της επίσκεψης του Francis Gurry, ο πρόεδρος του ΔΣ του Οργανισμού Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (OBI), Πρόδρομος Τσιαβός, υπογράμμισε τον μεταβαλλόμενο ρόλο των γραφείων βιομηχανικής ιδιοκτησίας σε όλο τον κόσμο, και στην Ελλάδα, από απλά «συμβολαιογραφεία» τίτλων Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας σε καταλύτες για την παροχή υποδομών και τεχνογνωσίας για την μεταφορά τεχνολογίας και την εκπαίδευση στον τομέα της δημιουργίας άυλου κεφαλαίου. Μόνο μέσα από τη λειτουργία της Ακαδημίας Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας, την ενίσχυση των δράσεων τεχνολογικής πληροφόρησης και την περιφερειακή υποστήριξη της Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας μέσα από τα περιφερειακά γραφεία του OBI που λειτουργούν ως one stop shops για τη Βιομηχανική Ιδιοκτησία μπορούμε να πετύχουμε τέτοιους στόχους. Αυτή είναι η στόχευση μιας «έξυπνης πολιτικής για τη Βιομηχανική Ιδιοκτησία», δηλαδή μιας πολιτικής που δίνει έμφαση στην παραγωγή αξίας, τη μεταφορά τεχνολογίας από τα πανεπιστήμια στη βιομηχανία και την ενίσχυση της βιομηχανικής παραγωγής σε περιφερειακό επίπεδο.

Ο γενικός διευθυντής του OBI, Ιωάννης Καπλάνης, επεσήμανε ότι η διανοητική ιδιοκτησία μπορεί να αποτελέσει ισχυρό μοχλό για την ενίσχυση του οικοσυστήματος καινοτομίας και την διασύνδεση με την οικονομική παραγωγή. Στη χώρα μας, τα τελευταία πέντε χρόνια έχουμε κατά μέσο όρο 601 εθνικές καταθέσεις ευρεσιτεχνίας ανά έτος και επιπλέον βλέπουμε Έλληνες εφευρέτες να απευθύνονται και στο WIPO, με τις διεθνείς καταθέσεις τους να αγγίζουν τις 110 το 2017. Ο OBI, στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού του, προωθεί την πλήρη ηλεκτρονικοποίηση της κατάθεσης τίτλων και τη δημιουργία περιφερειακών γραφείων. Ήδη, λειτουργούν με επιτυχία σε Θεσσαλονίκη, Πάτρα και Ηράκλειο, καθώς και το συνεργαζόμενο με τη Βιβλιοθήκη του TEE - και αναμένεται η ίδρυση νέων στις περιφέρειες Θεσσαλίας, Ήπειρου και Αν. Μακεδονίας/Θράκης. Με τη δημιουργία του Εθνικού Συμβούλιου Βιομηχανικής

Ιδιοκτησίας, την Ακαδημία και τη θεσμική συνεργασία με τους υπόλοιπους φορείς, τα πανεπιστήμια και τον ιδιωτικό τομέα, ο στόχος μας είναι η προώθηση της καινοτομίας και της δημιουργικότητας, προς όφελος όλων.

Αλέκος Λιδωρίκης